

Publieke Ruimte

inspiratienota

Uitgave van Steunpunt Straten – kenniscentrum voor publieke ruimte (VGB vzw), Generaal Capiaumontstraat 11 bus 1, 2600 Antwerpen (Berchem), T 03 270 06 35, info@steunpuntstraten.be, www.steunpuntstraten.be, V.U. Tom Dhollander

Publieke ruimte als hefboom voor het lokale beleid

De straat, de buurt, de nabije leefomgeving, ... het is het eerste waarmee mensen in aanraking komen wanneer ze hun woning verlaten. De openbare ruimte is het platform om zich te verplaatsen, te winkelen, te spelen of een praatje te maken met de buren. Het mag dan ook niet verwonderen dat mensen veel belang hechten aan het uitzicht en de leefkwaliteit van hun onmiddellijke omgeving.

Bewoners en bezoekers associëren een stads- of dorpskern steevast met een aantal markante gebouwen, maar evenzeer met de pleinen en parken, met de stationsomgeving en de grote assen. De publieke ruimte is hét uithangbord van een stad of gemeente, of het nu gaat om Times Square in New York of om het dorpsplein van Oostnieuwkerke.

De kwaliteit van publieke ruimten hangt zeer sterk samen met de fysieke inrichting ervan, maar komt voornamelijk tot uiting wanneer de openbare ruimte functioneert als hefboom voor ruimtelijke, maatschappelijke en economische ontwikkeling, als er een dynamische wisselwerking ontstaat tussen het leven op straat en de activiteiten in de bebouwing er omheen. Daarover gaat deze inspiratienota.

Op gebied van publieke ruimte maakt het stedengewest Vlaanderen vandaag een grote sprong voorwaarts, in navolging van Barcelona, Lyon, Kopenhagen, Glasgow, Freiburg, Zürich en andere Europese steden. Heel wat Vlaamse steden en gemeenten en ook Brussel zijn volop bezig aan een inhaalbeweging met de kwalitatieve inrichting van hun publieke ruimte, op maat van mensen.

Wanneer de komende jaren verder wordt geïnvesteerd in de kwaliteitsvolle en duurzame inrichting van publieke ruimten, niet alleen op niveau van projecten, maar binnen een globale beleidsaanpak, kan Vlaanderen zich tegen 2020 op Europees niveau profileren als een topregio voor publieke ruimte. Elke stad en gemeente kan daaraan meewerken. Maar daarvoor is een beleid nodig met visie. Een geïntegreerd beleid. Uw beleid?

Met deze nota willen wij u inspireren en stimuleren om hier in de legislatuur 2012-2018 mee werk van te maken.

Ons pleidooi voor meer kwaliteit in de openbare ruimte wordt mee gedragen door een brede groep personen, overheden, ondernemingen en organisaties waarvan u de namen op de laatste pagina van deze nota terugvindt.

We nodigen u uit om samen met ons in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2012 het belang van kwaliteitsvolle publieke ruimte mee op de agenda te plaatsen. En misschien wordt u wel de eerste schepen van publieke ruimte?

Publieke ruimte: toekomstperspectief en aanknopingspunten voor het lokale beleid

Aansluiten bij de besten van de klas

Overall in Europa werken steden en gemeenten op een voorbeeldstellende en vaak vernieuwende manier aan hun openbare ruimte – het beste wat zij hun inwoners kunnen geven. Barcelona, Kopenhagen, Freiburg, Zurich, Glasgow, ... het zijn spraakmakende steden waar het publiekeruimtebeleid mee aan de basis ligt van het succes en van de herleving van de stad. Vlaanderen mag hierin niet achterblijven.

Alle gemeenten zijn puzzelstukken van het 'Groene Stedengewest Vlaanderen', onderdeel van de VIA-campagne. Door het niveau van de openbare ruimte in uw gemeente op te krikken, maakt u van Vlaanderen mee een Europese topregio voor publieke ruimte. Dat zijn we aan onszelf verplicht.

Visionair durven zijn

Uit de eerste onderzoeksresultaten en de enquêtes in het kader van 'Ruimte voor morgen' (RWO, Vlaamse overheid) blijkt een sterk groeiende bewustwording naar de noodzaak van een duurzamere omgang met de ruimte in Vlaanderen. Autovrije binnensteden, een toename van wandel- en fietsverkeer en het verkleinen van verplaatsingsafstanden zijn niet langer utopische concepten of wishful thinking, maar worden evidente uitgangspunten voor het 'Beleidsplan Ruimte Vlaanderen', met planhorizon 2020 en 2050. Dergelijke maatregelen zullen de komende decennia onmiskenbaar ook een impact hebben op de inrichting van de publieke ruimte. Eén van de grote

uitdagingen voor Vlaanderen op dat vlak, is een drastische keuze voor duurzame mobiliteit. Nieuwe vervoersmiddelen zoals de opkomst van bakfietsen en elektrische voertuigen en de ontwikkelingen op vlak van lightrail en personenvervoer te water, verplichten ons tot nadenken over de inrichting van de openbare ruimte. Ook overstapplaatsen tussen verscheidene verkeersmodi zullen in de toekomst prominenter aanwezig zijn. Méér aandacht voor te voet gaan, fietsen en het openbaar vervoer als volwaardige verplaatsingsvormen vraagt automatisch om een kwaliteitsverhoging van de infrastructuur en bijgevolg van de inrichting van de openbare ruimte. Daar kunnen we niet omheen.

Globaal denken, gefaseerd handelen

Maar het gaat om meer dan een visionair mobiliteitsbeleid alleen. Een coherent en geïntegreerd publiekeruimtebeleid veronderstelt ook dat projecten voor straten of pleinen niet op zichzelf staan, maar dat er stelselmatig, stap voor stap, samenhang ontstaat in het geheel van de publieke ruimte. Een masterplan voor grote gehelen van stad of dorp is daarvoor in feite onmisbaar. Dat omvat globale concepten op vlak van groen, materiaalgebruik, detaillering, meubilair, verlichting en nog zoveel meer, die er samen voor zorgen dat eenheid en herkenbaarheid ont-

staat, dat het karakter en de eigenheid van de gemeente sterker tot uiting komen. Pas als die beleidsaanpak consequent wordt doorgetrokken van bij de visievorming en het ontwerp, tot en met het onderhoud en het beheer, kan er echt sprake zijn van een geïntegreerd beleid. En dat moet de uiteindelijke ambitie vormen.

Uw generatie beleidsmakers staat mee aan het roer om die ambitie waar te maken.

Wat verlangt de burger?

© Steunpunt Straten

Bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen (2006) deed Het Nieuwsblad in heel Vlaanderen onderzoek naar de criteria die mensen belangrijk vinden om het beleid in hun gemeente te beoordelen. Daaruit bleek de inrichting van wegen en voetpaden het thema bij uitstek te zijn dat de burger bezig houdt. Op de tweede plaats volgen aspecten die te maken hebben met leefomgeving: groen, netheid, lawaai- en geurhinder. Kortom: de kwaliteit van de publieke ruimte, dat is wat telt voor de burger.

De publieke ruimte is de plek waar het samenzijn en het gemeenschapsleven bij uitstek vorm krijgen en is tegelijkertijd erg belangrijk voor het economisch welzijn van de gemeente. Daarom is het jammer dat investeringen in de publieke ruimte niet altijd tot de gewenste kwaliteit leiden. Waarom zouden gemeentebesturen genoeg nemen met minder, wanneer het ook beter kan? Hoe komt het dat niet méér gemeentebesturen het rechtstreekse verband zien tussen een samenhangend en kwalitatief publiekeruimtebeleid en een grotere tevredenheid bij de eigen inwoners?

Investeren is terugverdienen

Lokale besturen die aandacht hebben voor de kwaliteit van de publieke ruimte in hun gemeente, kunnen nochtans rekenen op appreciatie van hun inwoners. Tal van Vlaamse steden en gemeenten hebben zichzelf terug op de kaart gezet, net door in hun beleid van de afgelopen jaren vooral in te zetten op de publieke ruimte. Dat werkt niet alleen positief op economisch vlak omdat aantrekkelijke publieke ruimte ook kernvernieuwing stimuleert, het loont bovendien ook electoraal.

Dat bleek alleszins overtuigend uit de verkiezingen van 2006: in alle steden die een uitgesproken beleid voerden van herinrichting van de publieke ruimte wisten de coalities stand te houden. Gent met het grootste autovrije centrum van Vlaanderen en een publiek sterk geapprecieerde vernieuwde Gras- en Korenlei. Antwerpen – ‘de werf van de eeuw’ – wist zelfs de opgang van extreemrechts te counteren. Eenzelfde electorale honorering

viel Kortrijk te beurt, met onder meer de Grote Markt en de nieuwe begraafplaats, Mechelen met het geheel van de Grote Markt tot aan de Veemarkt, Sint-Niklaas met haar stationsomgeving en de grootste Grote Markt van Vlaanderen, Hasselt met de Groene Boulevard, Leuven met haar Grote Markt en het Stationsplein, Oostende met de stationsomgeving, een aantal projecten in de binnenstad en het Maria Hendrika Park.

Ook in kleinere steden en gemeenten groeit de aandacht voor kwalitatieve publieke ruimte: Puurs, Borgloon, Sint-Gillis-Waas, Brasschaat, Kapellen, Zulte, Bornem, Staden, Boom en tal van anderen realiseerden al heel wat mooie projecten. In de volgende legislatuur zal deze lijst zonder twijfel nog aangroeien, met die gemeenten waar werk maken van kwaliteitsvolle openbare ruimten een hoofdpunt vormt in het bestuursakkoord.

© Marc Pintre, Stad Gent

Publieke ruimte als hefboom

Publieke ruimte als hefboom voor duurzame verplaatsingen

Heel wat lokale besturen hanteren het STOP-principe als uitgangspunt voor hun mobiliteitsbeleid. De omzetting ervan in acties en maatregelen is niet altijd vanzelfsprekend. Om mensen ertoe aan te zetten de auto meer aan de kant te laten, moet er een betere afstemming tot stand komen tussen de inrichting van de openbare ruimte en de noden van voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer. Integrale en inclusieve toegankelijkheid en bruikbaarheid voor iedereen zijn daarbij basisvoorwaarden.

Zo zijn veilige schoolomgevingen en schoolroutes cruciaal om woon-school verplaatsingen te voet of met de fiets mogelijk te maken. Het gebruik van het openbaar vervoer stimuleren is niet enkel een verhaal van stiptheid, hoge frequentie en modern passagierstransport, maar ook van aantrekkelijke stationsomgevingen en comfortabele en toegankelijke halteplaatsen. Goed ingerichte overstapplaatsen en vervoersknooppunten en hun omgeving groeien trouwens vaak uit tot bruisende centra van horeca, handel en toerisme en bieden een prima vestigingsplaats voor kantoren en dienstverlening.

Publieke ruimte als hefboom voor sociale cohesie

De openbare ruimte is het gemeenschappelijke patrimonium van een buurt, een wijk, een gemeente: iedereen kan en mag er gebruik van maken. Publieke ruimten creëren kansen voor informele en onverwachte ontmoetingen. Tenminste wanneer ze méér zijn dan assen voor verkeersdoorstroming. Een buurtparkje, een speeltuin of simpelweg een bank onder een boom: kleine maar doordachte ingrepen kunnen al een nieuwe impuls aan hun omgeving geven.

De inrichting van de omgeving is bepalend voor de identiteit van een buurt of een wijk en creëert een stuk herkenbaarheid en eigenheid waarmee de bewoners zich kunnen identificeren. Daardoor tonen ze zich ook bereid om mee zorg te dragen voor 'hun' straat of woonomgeving. Toekomstige beleidsvoerders dienen ernstig mee na te denken over hoe vandaag en in de toekomst de woonomgevingen er uit moeten zien, rekening houdend met de bewonersdiversiteit en toenemende densiteit. Sociale segregatie kan ondermeer worden voorkomen door in te zetten op de kwaliteit van de publieke ruimte in woonbuurten. Een leesbare, universeel toegankelijke en bruikbare openbare ruimte laat niet enkel mensen met een functiebeperking toe om zich zelfstandig te verplaatsen maar komt alle gebruikers van de openbare ruimte ten goede en stimuleert onderlinge sociale interacties.

De leefomgeving is er voor de mensen, maar is ook van de mensen. Problemen in de leefomgeving zoals vandalisme, geluidshinder en zwerfval, hangen samen met een te geringe betrokkenheid van mensen bij hun omgeving.

Als bestuur kan u de inwoners betrekken bij uw en hun gemeente door hen te belonen met een aantrekkelijke omgeving in ruil voor hun eigen engagement.

Publieke ruimte als hefboom voor stadsontwikkeling

Een verlaten fabrieksterrein, een leegstaande kazerne, braakliggende OCMW-gronden of een overwoekerd spoorwegemplacement zijn gegeerde locaties voor projectontwikkelaars. Laat u het initiatief aan hen over of neemt u zelf het heft in eigen handen? Volbouwen of er een park van maken? Of iets er tussenin? Groen maakt de stad immers meer waard, zowel op economisch, ecologisch en sociaal vlak. Bovendien verbetert de aanwezigheid van groene ruimten het stadsklimaat, vermindert het geluidsoverlast en zorgt het voor meer waterbergingscapaciteit.

Onvoorziene kansen voor gebiedsontwikkeling vragen om een wervende langetermijnvisie en om een consequent volgehouden besluitvorming. Snelle winst voor enkele particulieren afwegen tegen een duurzaam rendement voor alle inwoners, vraagt een integrale visie op de ontwikkeling van een gebied.

Samen met uw bestuur kan u in de volgende legislatuur het verschil maken voor de volgende generatie.

Publieke ruimte als hefboom voor vastgoedinvesteringen

De waarde van onroerend goed wordt niet enkel bepaald door het pand op zich, maar in belangrijke mate ook door zijn ligging. 'Uitzicht op groen' is een gretig gebruikt verkoopargument om woningen aan te prijzen. Waar parken en pleinen worden (her)aangelegd, investeren particulieren in hun eigendom, verrijzen nieuwe ontwikkelingen en

komen er nieuwe horeca- en handelszaken. Groen zorgt voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven, die op hun beurt werkgelegenheid met zich meebrengen. Investeren in kwaliteitsvolle publieke ruimten heeft dan ook een gunstige invloed op de lokale economie.

Publieke ruimte als hefboom voor citymarketing

De uitstraling van een stad is evenredig met de bekendheid van haar bebouwd patrimonium en haar openbare ruimte. De Champs Elysées, Trafalgar Square, de Ramblas, Unter den Linden: de openbare ruimte staat symbool voor haar stad. Net zoals de Meir, de Veldstraat, de Bondgenotenlaan, de Bruul en de talloze steenwegen, Grote Markten, Kerkstraten en Dorpsstraten in Vlaanderen. De openbare ruimte is het forum voor het openbare leven en trekt mensen van ver over de gemeentegrenzen aan. En het hoeft niet alleen te gaan om de Gentse Feesten, de Zomer van Antwerpen, Marktrock, Maanrock of de Lokerse feesten, maar evengoed om de jaarmarkt, de Dag van het Park, de braderie of de kerstmarkt in uw eigen gemeente. Vlaggen, feestverlichting, muziek en autovrije straten maken van de openbare ruimte het decor waarmee uw gemeente zich van zijn beste kant kan laten zien.

Publieke ruimte als hefboom voor volksgezondheid

Voor wie verder durft te denken dan de looptijd van één legislatuur verdienen investeringen in kwalitatieve publieke ruimte zich op termijn terug door een besparing op de kosten voor gezondheidszorg. Het lijkt misschien triviaal, maar het is dat allesbehalve. Wist u bijvoorbeeld dat valpartijen een veel voorkomende oorzaak zijn van letsels bij senioren? De gevolgen ervan hebben een nadelige invloed op de levenskwaliteit en kunnen voor sommige mensen het einde van hun zelfstandigheid betekenen. Lichaamsbeweging is één van de meest effectieve methoden om valpartijen te voorkomen en voor veel senioren is wandelen in de eigen omgeving de meest haalbare vorm van lichaamsbeweging.

Een toegankelijke, veilige en aantrekkelijke omgeving is voor senioren en voor mensen met een functiebeperking cruciaal om zich buitenshuis te begeven. Hoe meer mensen op straat komen, hoe meer mogelijkheden er zijn voor sociale contacten. De mogelijkheid tot informele ontmoetingen is ook het beste middel om vereenzaming tegen te gaan en is daardoor een belangrijk aspect van levenskwaliteit. Een aantrekkelijke openbare ruimte, met veilige straten, mooie pleinen en levendige parken kan hiertoe bijdragen. En wanneer er aanleiding is om buiten te komen, is er ook aanleiding tot lichaamsbeweging.

Onderzoek naar de gezondheid van kinderen legt dan weer het verband tussen een gebrek aan lichaamsbeweging en overgewicht. Spelmogelijkheden in de woonomgeving, zelfstandig of onder begeleiding naar winkel, bibliotheek en school kunnen lopen of fietsen, zijn een tof en gezond alternatief voor de achterbankgeneratie. En die gezondheidsargumenten gelden eveneens voor hun ouders op weg naar winkel, werk of sportclub.

Ook hier mag de waarde van groene ruimten in de woonomgeving niet worden onderschat. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat het uitzicht op groen bevorderlijk is voor het genezingsproces van langdurig zieken. Groen is niet alleen belangrijk voor het binden van CO₂ en het verbeteren van de luchtkwaliteit, groen biedt ook ruimte voor beweging. Voor stadsbewoners is een rondje lopen door het park een aantrekkelijk alternatief voor de fitnesszaal. Voor kinderen nodigt groene ruimte uit tot buiten spelen. Het benutten van lokale ecologische potenties kan dan weer een bijdrage leveren aan een gezonde wijk, aan verblijfsmogelijkheden voor zeer diverse mensen met zeer verschillende leeftijden, leefstijlen en noden, maar ook aan de identiteit van de wijk als geheel.

Neemt u als beleidsvoerder het engagement op om over onze gezondheid te waken?

Publieke ruimte als hefboom voor duurzame ontwikkeling

Op mondiaal niveau volgen nieuwe uitdagingen elkaar in snel tempo op: klimaatveranderingen, financiële crises, voedseltekorten, uitputting van natuurlijke grondstoffen. De gevolgen daarvan laten zich voelen op lokaal niveau, bij ons en elders op onze planeet. De maatschappelijke tendens naar een meer duurzame samenleving krijgt daardoor een steeds prominenter rol in het beleid. Onder het motto 'think globally, act locally' kunnen ook steden en gemeenten zich inzetten voor duurzame ontwikkeling. Kleine en gemakkelijk realiseerbare initiatieven kunnen een eerste aanzet zijn. Aandacht voor duurzaam materiaalgebruik en beheer bijvoorbeeld, vergt geen grote inspanning van het beleid. Overheden die zich meer verregaand willen engageren om hun ecologische voetafdruk te verkleinen, kunnen zich laten inspireren door de ecopolisgedachte.

De inrichting, het beheer en onderhoud van openbare ruimten kan bijdragen aan duurzame ontwikkeling. Het gaat daarbij om veel meer dan alleen de toepassing van FSC gelabeld hout of energiezuinige verlichting, twee aspecten die stilaan ingeburgerd geraken. Zo kan men ook al van in de ontwerpfase rekening houden met de mogelijkheden en beperkingen op vlak van onderhoud en beheer. Doordachte ontwerpkeuzes op vlak van wegverhardingen en groenvoorziening maken bijvoorbeeld het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen overbodig. Vanuit het ontwerp zelf en de planning vooraf, volgen mogelijkheden voor intensief en extensief berm- en parkbeheer of is de recyclagemogelijkheid van materialen in rekening te brengen. Het zijn maar enkele voorbeelden van hoe de hele levenscyclus van het project de kwaliteit en duurzaamheid ervan bepaalt. Een lichtplan voor het hele openbare verlichtingsnet betaalt zichzelf terug. Het versterkt niet

alleen de leesbaarheid van kernen en wijken of de logica van de verkeersnetwerken, het verhoogt tegelijk ook de veiligheid en de identiteit van de gemeente.

Ook op vlak van toegangscontrole, parkeerbeheer, dynamische informatie via lichtkranten, GSM applicaties voor geleide wandelingen, integratie van oplaadpunten voor elektrische voertuigen, enzovoort, zijn nog veel innovaties te verwachten en ervaringen uit te wisselen.

Een duurzame ontwikkeling van de publieke ruimte laat toe om de ontwikkelings- en ervaringsmogelijkheden van de komende generaties te vrijwaren. Dat kan alleen door het stedenbouwkundige aspect in zijn totale context te bekijken en te koppelen aan energieverbruik, waterbeheer, sociologische aspecten, mobiliteitsstromen enzovoort.

Wie kruist in de volgende legislatuur kwaliteitszorg met publiekeruimtebeleid?

Publieke ruimte in de lokale verkiezingsprogramma's

Een luisterend oor bij de bevolking

Het zal u maar overkomen dat de Raad van State een strategisch project of een lopende werf in uw gemeente laat stil leggen, omdat de direct betrokken bewoners vooraf onvoldoende werden geïnformeerd. De betrokkenheid van burgers bij aanpassingswerken in hun omgeving mag niet pro forma worden afgehaspeld met een infovergadering. Het is essentieel om bij de uiteindelijke projectuitvoering rekening te houden met de geformuleerde wensen en verwachtingen van burgers. Gebeurt dat niet, dan organiseren zij zich en grijpen meer dan vroeger naar

krachtvolle middelen om de processen voor de inrichting van de (openbare) ruimte te beïnvloeden.

Participatie betekent letterlijk 'meedoen' en kan vele vormen aannemen. Het kan gaan om eenmalige initiatieven of langlopende processen, waarin zowel sensibiliserende als ontspannende activiteiten kunnen plaatsvinden. Zowel de betrokkenheid van de bewoners- of gebruikersgroep in zijn geheel als van specifieke doelgroepen is van belang. In meer doorgedreven vormen van participatie worden de belanghebbenden vanaf de beginfase betrokken vanuit een optiek van partnerschap: inspraak leidt tot inzicht. Andersom kan inspraak zonder inzicht tot uitspraak zonder uitzicht leiden. Daarvoor moeten beleidsvoerders, administraties en ontwerpers soms nog koudwatervrees overwinnen. Bewonersparticipatie is niet op te vatten als een bedreiging, integendeel, het biedt een uitgelezen kans om tot een breed gedragen project te komen.

Geïnformeerde burgers zijn geëngageerde burgers, die mee zorg willen dragen voor 'hun' gemeente. De inwoners van uw gemeente zijn de beste partners die u zich kan wensen. Deze kans mag u dan ook niet laten liggen. Ga daarom nu al luisteren naar wat in uw gemeente leeft.

Naar een geïntegreerd publiekeruimtebeleid

Hoe komt het dat de simpele inrichting van een straat nog in te veel gemeenten zo'n strijd blijft? De spreekwoordelijke 'vijf minuten politieke moed' spelen ook hier zeker een rol. Maar ook het feit dat het beleid rond en de aanpak van de publieke ruimte vaak versnipperd is over meerdere diensten binnen de gemeente - openbare werken, mobiliteit, groenvoorziening, ruimtelijke ordening - leidt veelal niet tot een coherente aanpak. Bovendien hebben ook andere diensten zoals welzijn, erfgoed of jeugd terecht hun zeg. Ook andere partners, zoals De Lijn of de hogere overheden spelen vaak een cruciale rol. Vanuit al deze invalshoeken tot een gedragen plan komen, is dan ook niet eenvoudig.

Daarvoor is integraal werken absoluut nodig. Gemeenten zijn bij uitstek het overheidsniveau waar dit kan en mogelijk is, al was het maar door de fysieke nabijheid van alle betrokken diensten. Meer en beter samenwerken is alvast een eerste cruciale stap om te komen tot een geïntegreerd beleid. Oostkamp en Merelbeke nemen met hun dienst 'publieke ruimte' alvast het voortouw.

Welke schepen durft in 2013 verandering te brengen in zijn gemeentelijke organisatie, met het oog op een meer geïntegreerde aanpak?

Maak uw engagement bekend

Wil u een antwoord bieden op de reële noden van burgers in uw gemeente: meer groen, meer verkeersveiligheid, een toegankelijke en aangename leefomgeving? En hebt u bovendien oog voor de extra bonussen die een goed publiekeruimtebeleid opleveren: ontwikkelingskansen, een positief imago en gelukkige inwoners in uw gemeente? Engageer u dan om van kwaliteitsvolle openbare ruimte een vooraanstaand thema te maken in uw verkiezingsprogramma.

Wij nodigen u uit om deze inspiratienota Publieke Ruimte samen met een brede groep betrokkenen te onderschrijven op www.steunpuntstraten.be. Daarmee geeft u een duidelijk signaal dat u de kwaliteit van de publieke ruimte in uw gemeente ter harte neemt en samen met ons aan een aangename, aantrekkelijke en veilige leefomgeving wil werken.

Wordt u de eerste schepen van publieke ruimte?

Als geen ander beleidsdomein kan een gemeentelijk publiekeruimtebeleid bovendien gangmaker zijn voor bestuurlijke vernieuwing. In een aantal steden beschikt de administratie over een cel openbaar domein of een dienst publieke ruimte. Maar in kleinere steden en gemeenten is dat nog veeleer uitzondering dan regel. De gemeenten Merelbeke en Oostkamp hebben zo'n dienst en spelen op dat gebied een pioniersrol. Een aantal Brusselse gemeenten beschikt zelfs over een schepen van openbare ruimte. Maar waar blijven de eerste schepenen van publieke ruimte in Vlaanderen?

Om deze ambitie waar te maken en lokale mandatarissen op weg te helpen, zetten Steunpunt Straten en Atelier Publieke Ruimte een meerjarenprogramma op. De eerste

focus richt zich op 2012 met de 'Schepen van Publieke Ruimte' als symbool.

Na de gemeenteraadsverkiezingen spitsen we ons verder toe op de ondersteuning van het beleid in het algemeen of van deze schepenen en hun gemeentediensten in het bijzonder. Blijft de 'Schepen van Publieke Ruimte' het symbool voor een geïntegreerd beleid of vormt de globale aandacht voor de publieke ruimte een cruciaal onderdeel van het gemeentelijk beleid voor de komende legislatuur en neemt een aantal mandatarissen dit ambt na de verkiezingen ook effectief op?

Wij horen het graag van u!

Een gedragen visie

De inspiratienota Publieke Ruimte werd opgesteld door Steunpunt Straten – kenniscentrum voor publieke ruimte in samenwerking met Atelier Publieke Ruimte. De inspiratienota kwam tot stand met de steun van de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning vzw (VRP) en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw (VVSG).

De kwaliteit van onze publieke ruimte ligt veel mensen, overheden, ondernemingen en organisaties nauw aan het hart. Daarom is deze nota onderschreven door een brede groep betrokkenen uit de politieke, academische en bedrijfswereld, evenals door mensen die zich in eigen naam engageren. Wij danken hen allen voor hun steun.

De inspiratienota Publieke Ruimte werd onderschreven door:

AG Stadsplanning Antwerpen | **Andreas Lauwers**, filosoof KUL en zaakvoerder bvba iChallenge | **ARCADIS, Marc Van Put**, algemeen directeur Infrastructuur, Ruimte & Verkeer | **Bart Desmedt**, gedelegeerd bestuurder Traject-Mobility Management | **Bond Beter Leefmilieu (BBL)** | **BUUR - Bureau voor Urbanisme** cvba | **Chris Lippens**, schepen Sint-Gillis-Waas | **Conrad De Poortere**, gedelegeerd bestuurder MINT nv | **Dekabo Groep** | **Diego Muys**, patrimoniumdeskundige, gemeente Sint-Katelijne-Waver, landschapsarchitect, Paco Palma Projects | **Dirk de Kort**, burgemeester gemeente Brasschaat, Vlaams volksvertegenwoordiger | **Dirk Masquillier**, sector Samenlevingsopbouw | **Dirk Van Mechelen**, burgemeester Kapellen | **dr. Mark Keppens**, verkeerskundige | **dr. Stef Christiaensen**, veiligheidsadviseur Stad Mechelen | **dr. Sven Vlassenroot**, Instituut Duurzame Mobiliteit, Universiteit Gent | **Ebema nv** | **Elisabeth Wouters**, ruimtelijk planner | **Eric Aerts**, verkeerskundige - adviseur publieke ruimte, provinciebestuur Antwerpen | **Eric De Vos**, productmanager sierteelt, VLAM | **Erik Van Mullem**, lector tuin- en landschapsarchitectuur, Erasmushogeschool Brussel, Campus Jette, Opleiding Landschaps- en tuinarchitectuur | **Ernie Clue**, gedelegeerd bestuurder Declercq nv | **EuroSleutel** | **ExpoProof** | **FE+** | **FEBE** / **FEBESTRAL** | **Federation of European Pedestrian Associations (FEPA)** | **FIETSenWERK** vzw | **Fietersbond** vzw | **Filip Lagiewka**, landschapsarchitect | **Francis Broos**, tuin- en landschapsarchitect | **Francy Van der Wildt**, schepen ruimtelijke ordening en mobiliteit, gemeente Rumst | **Frans Neyens**, schepen openbare werken en milieu, gemeente Borsbeek | **Fris in het Landschap** | **Gemeentebestuur Sint-Gillis-Waas** | **Georges Allaert**, hoogleraar ruimtelijke economie & ruimtelijke planning, Hoofd Afdeling Mobiliteit en Ruimtelijke Planning, Universiteit Gent | **Greet Geypen**, schepen van Openbare Werken Stad Mechelen | **Groen!** | **Grontmij en Libost Groep** | **Guy De Smet**, directeur VelopA nv | **Guy Lauwers**, schepen openbare werken, stad Antwerpen | **Hedwig Truyts**, ruimtelijk planner | **Hubert Froyen**, M.Arch., Professor, PHL / ArcK, Research coordinator Universal Design, Universitaire Campus Diepenbeek | **Hubert Lyben**, gedelegeerd bestuurder VMSW | **Hugo Casaer**, burgemeester en schepen ruimtelijke ordening, gemeente Beersel | **Hugo Van Dienderen**, voorzitter Groen! District Antwerpen en Groen!Plus | **ir. Stephan Pareit**, ALKERN VOR BETON nv | **ir. Dirk Lauwers**, professor infrastructuurontwerp en mobiliteitsplanning Universiteit Gent en Artesis Hogeschool Antwerpen | **ir. Marc Valent**, Bleijko | **ir. Peter Krouwel**, designer en directeur Streetlife | **ir. Tony De Jonghe**, zaakvoerder KOAC-NPC | **J. Philippe Cols**, hoofdredacteur Stad&Landschap | **Jef Van den Broeck**, burg. ir.arch., Ruimtelijk Planner-ontwerper, Ere Hoogleraar KULeuven, voorzitter GECORO Antwerpen | **Johan De Mol**, Instituut voor Duurzame Mobiliteit, Universiteit Gent | **Jos De Wael**, secretaris Vereniging voor Openbaar Groen vzw | **Karel Van Eetvelt**, gedelegeerd bestuurder UNIZO | **Karel Vanackere**, directeur Autonoom Gemeentebedrijf Stadsvernieuwing Oostende (AGSO) | **Karl Debaene**, commercieel directeur Wolters-MABEG | **Kathleen De Clercq**, praktijklector, PHL departement Bio, Groenmanagement | **Kerstin Hopf**, Voorzitter N-VA Mechelen | **Koen Valgaeren**, algemeen directeur Vlaams Instituut voor Mobiliteit | Koen Van den Heuvel, burgemeester gemeente Puurs | **KOMIMO** | **Kris Peeters**, mobiliteitsconsulent en auteur | **Kristof Peeters**, adviseur openbaar domein, stad Antwerpen | **LAND landschapsarchitecten** | **Loic Verstraeten**, Voorzitter Open VLD Mechelen | **Marc Broeckaert**, geograaf en planoloog | **Marc Delaere**, afgevaardigd bestuurder Terrazza MC nv | **Marc Pinte**, docent Technische Infrastructuur, Hogeschool voor Wetenschap & Kunst, Sint-Lucas | **MARIAN - architectuur en ruimtelijke ordening** | **Marie-Christine Baptist**, landschapsarchitect/stedenbouwkundige | **Martin Hermy**, professor in Ecology, Urban green management & Nature conservation, K.U.Leuven | **Martine Dhollander**, ruimtelijk planner | **Michel Pauwels**, Ontwerp bureau Pauwels bvba | **Mohamed Ridouani**, schepen duurzame ontwikkeling, stad Leuven | Namens **N-VA**, **Lies Jans**, Vlaams volksvertegenwoordiger | **Nina Reyntjens**, landschapsarchitect - stedenbouwkundig ontwerper | **Octopusplan** | **OMGEVING** | **Paul F. van Wijk**, landschapsarchitect, directeur Stijlgroep landschap en stedelijke ruimte BV | **Philip Taillieu**, CEO Flow nv | **Quadrant** | **ReM!21** bvba | **Rob Beenders**, schepen ruimtelijke ordening, Stad Hasselt | **Roger Kesteloot**, directeur generaal De Lijn | **Ruimtecel - Kind & Samenleving** | **Silvano Rangan**, commercieel directeur, Group Janssens nv | **sp.a** | **Steenbakkerij Vande Moortel** | **Stephan Reniers**, ruimtelijk planner, provincie Vlaams-Brabant | **Stijlgroep architecten** bvba | **Stradus Infra** nv | **Stramien** cvba | **Team Vlaams Bouwmeester** | **Technum Tractebel Engineering** | **To Simons**, voorzitter DuWoBo en directeur CeDuBo | **TRITEL** | **Trui Maes**, ruimtelijk planner, DuWoBo Transitienetwerk voor duurzame wijken en levende kernen | **UNIZO Vormingsdienst** | **Uitrusting Schröder** | **Urbis** | **Vectris** cvba | **Velt** vzw | **Vlaamse Reizigersbond** vzw | **Voetgangersbeweging** vzw | **Ward Verbakel**, stedenbouwkundige, zaakvoerder plusofficearchitects | **Will Beckers**, beeldend (natuur)kunstenaar, Sculpturales bvba | **Willy Miermans**, docent verkeerskunde HSV, UHasselt, PHL

Vindt u kwaliteitsvolle publieke ruimten ook belangrijk? Onderteken dan online op www.steunpuntstraten.be

Meer info

Wenst u geïnformeerd te blijven over het traject naar de gemeenteraadsverkiezingen en verder? Schrijf u dan gratis in op de driemaandelijke gedrukte praktijkbrief Publieke Ruimte (praktijkbrief@steunpuntstraten.be)

Colofon

Samenstelling en coördinatie: Jan Vilain, Steunpunt Straten

Redactie: Jan Vilain, Peter Vermeulen, Koen Stuyven, Tom Dhollander, Xavier Buijs, Els Huigens, Luc Wallays

Met dank aan: Tine van Langelaar, Liesbet De Keersmaecker, Peter Renard, Johan De Mol, Gerry Guldentops, Hubert Froyen, Kris Peeters, Birgit Mellebeek en Stef Christiaensen voor hun advies

